

פניני מבשר טוב

ליקוטי אמרים מתורת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מביאלא

פרשת בא

בטלה כל יסוד ההתראה. שכל ענין יסוד ההתראה היא להזכיר לאדם ולהודיעו שישוב בעצמו מחטאו, ואם אין הדבר תלוי בידו לא היה מקום כלל להתראה זו. ועל כרחך מדשלח הקב"ה התראתו אליו, ברור הוא שיש בידו אפשרות וכח לחזור, אלא שצריך היה הכל לעורר בכוחות עצמו, ומנעו ממנו הסיוע מן השמים.

נח תשובת ישראל פר' ה

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּנַעֲרֵינוּ וּבְזַקְנֵינוּ נִלְךְ וְגו'. (י)

דכן ראינו בחוש, בזמן שהנוער עזבו את אבותם, ופרשו מדרכי אבות לדרכים אחרים, נתנווננו ישראל עד בחינת מיתה רחמנא ליצלן של שארית הפליטה בגלות.

וסוד קיום בני ישראל, שהם נערי בני ישראל, הוא דווקא כשהם יחד עם אביהם. וכמו שאמר משה רבינו עליו השלום "בנערינו ובזקנינו נלך", דרך אז שייך שבני ישראל ימשיכו להתקיים בגלות, ולהתרומם בהליכה רוחנית נשגבה. ואכמ"ל בזה יותר...

ספר החיים עמ' קע

כל זמן שמעוררים האדם סימן הוא שבכוחו לשוב

בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, למען שתי אותותי אלה בקרבן.

(י"א)

וברש"י: והתרה בו.

הקשו המפרשים, מאחר שהשי"ת מודיעו למשה בכירור: 'כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו', אם כן מה מקום להתרות בו עוד, הלא כבר אין לבו ברשותו, רק הקב"ה מכביד את לבו בעל כרחו, ומה תועלת תהיה בהתראה זו.

ברם לדרכנו נראה, שהקב"ה רק מנע ממנו הסיוע מלעילא שיש לאדם, שנמנעה ממנו היד המושטת תמיד מן השמים לשבים שיהיה בנקל בידם לשוב, זה נמנע מפרעה הרשע, אבל בודאי הוא מצד עצמו היה יכול לחזור בעצמו בתשובה ולשוב מחטאיו.

והראיה החזקה לכך, שבודאי היה פרעה יכול להתגבר בעצמו ולשוב בתשובה, אף שהקב"ה הכביד את לבו. היא מזה גופא ששלח הקב"ה את משה אליו להתרות בו, שבודאי אם אין בכח האדם לשוב ולהתחרט

בשעה שאומות העולם נוכחים שהשי"ת עם ישראל - מתייראים ופוחדים מהם

ראו כי רעה נגד פניכם. (י')

הראיה מיציאת מצרים, כל זמן שהיה נדמה לפרעה שאין השי"ת עם כלל ישראל, לא פחד מישראל, ולא שלחם. וכמו שאמר: "ראו כי רעה נגד פניכם", וכדפירש"י: "מדרש אגדה שמעתי כוכב אחד יש ששמו רעה אמר להם פרעה: רואה אני באיצטגנינות שלי אותו כוכב עולה לקראתכם במדבר, והוא סימן דם והריגה. וכשחטאו ישראל בעגל ובקש הקב"ה להרגם אמר משה בתפלתו: 'למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם', זו היא שאמר להם ראו כי רעה נגד פניכם. מיד וינחם ה' על הרעה, והפך את הדם לדם מילה שמל יהושע אותם, וזהו שנאמר [יהושע ה] היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם, שהיו אומרים לכם דם אנו רואין עליכם במדבר." ע"כ.

וכן הוא תמיד, ומתיראים בכל פעם שנוכחים אומות העולם שהשם יתברך עם ישראל, מפחדים מישראל, ואין מתגרים עמם. ורק בשעה שנדמה להם שאין הבורא יתברך כביכול עם ישראל, באים להתגרות בהם.

נמצא עכ"פ, כל זמן שסבר שאין השראת השכינה על ישראל, אין השי"ת עמם - לא רצה לשלחם, מכיון שלא האמין למשה רבינו ע"ה דהקב"ה חפץ בעבודת בני ישראל, ושורה עליהם רק

במדבר שמובדלים מאומות העולם. ומשמע שלולי זאת היה מיד מניח את בני ישראל במנוחה.

וטענת משה רבינו ע"ה שישראל מוכרחים ללכת למדבר הוא כדי ליבדל מאומות העולם, דעם לבדד ישכון. וכמ"ש הרמב"ם [פ"ו מהלכות דעות ה"א]: "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו נוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם. ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם... ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהם ונוהג במנהגם הרע יצא למערות ולחוחים ולמדברות, ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר: מי יתנני במדבר מלון אורחים".

וזה היה כונת משה רבינו ע"ה בעצת השי"ת ללכת למדבר, ופרעה הוזקק למכות הרבה כדי [להשתכנע] לעמוד על טעם זה שאין בני ישראל יכולים להיות תחת עול פרעה והשפעת אומות העולם, ולעבוד השי"ת. ובפרט קודם מתן תורה, שטרם הוסגלו במעלת עם סגולה, בבחינת שמן שאינו מתערב עם אומות העולם [עיין שמות רבה לו א]. ובחינת השראת השכינה והגילוי בעמוד האש ועמוד הענן, היה באמת כאשר יצאו ממצרים.

הנוכה (מגנ"ה) עמ' רכה

בשם דודי זקני הרה"ק רבי נתן דוד מפארצווא זצוקללה"ה, ברמז הפסוק "ואת בתינו הציל", באם עם קודש ישראל מתנהגים שיהיה 'ואת בתינו' - בתי ישראל, בצניעות וכדומה, אז 'הציל', זה גורם הצלת ישראל. עכ"ל"ק.

ויש להוסיף על דבריו, שהיות ורואים אנו שהצלת בני ישראל הוא מכח 'את בתינו' שמתנהגים בבית כראוי, אם כן כאשר מתנהגים בנעימות ועדינות ומשאו ומתנו בנחת עם בני ביתו, ממילא 'הציל' זוכה הוא להצלה ושמירה עליונה. ואם חלילה להיפך אז יתכן שיהיה בזה גם להיפך רח"ל.

מבש"ט חינוך עמ' פב

כִּי יִשְׁאַלְךָ בֶּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה זֹאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים. (יג יד)

בהגדה של פסח "תם מה הוא אומר, מה זאת, וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים". נראה לדקדק, שאם לפעמים הבן תם, ואינו מבין מצבו, אז מותר להסביר לו אפילו בחוזק יד וכו', מכיון שזה התשובה לתם: "בחוזק יד" וכו' - שאינו בתשובת שאר הבנים.

ובזה הבנתי תשובת כ"ק אאמו"ר (שליט"א) בענין זה לי ביחוד. ואי אפשר לבוא בזה בכתובים, ובאתי רק לרמז כדי שלא ישכח.

הגדה של פסח חלק"י עמ' מה

מכת בכורות הייתה דייקא ממש קודם יציאת מצרים

וַיְהִי חֹשֶׁךְ אֲפֹלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים. (י כב)

ולכן לפני היציאה ומיגור קליפת מצרים, היתה מכת חושך, שהיא התגברות חשכת הקליפה ביתר שאת בחושך המוחלט, בטרם פציעת האור. והגם שאור גשמי היה לישראל בעת הזאת, כמו שהפסוק מעיד [י כג] "ולכל בני ישראל היה אור במושבותם", אכן מבלי ספק: כי מצד התגברות החשכות בחשכת השכל וגלות הדעת, גם אצל בני ישראל היתה החשכה בתוקף איתן, בסתימת עיניהם ולבם, שכן היו שקועים בירידה עמוקה לשערי הטומאה, והיה החושך הולך וגובר יותר, ויותר, עד סמוך לשער נ', ואכן באמת ירידה זו היתה אתחלתא דגאולה, שמזה החושך הגמור והתגברות קושי הגלות, צומחת הישועה והגאולה כאמור.

ולכן נגלה עליהם הקב"ה בתכלית קושי הגלות שאין למטה ממנו, ולא גאלם רק ברגע אחרון, טרם יהיו אבודים לגמרי בשער הנו"ן בלא אפשרות גאולה ויציאה, ודווקא מתוך תכלית היאוש יצאו לחירות ולגאולה.

מבש"ט אמונה

ואת בתינו הציל - על ידי החינוך בנעימות

וְאֵת בְּתִינוּ הִצִּיל. (יב כז)

כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה הביא בספה"ק חלקת יהושע מאמרים [מאמר ראשון דף טו]

וּלְמַעַן תִּסְפַּר בְּאֲזְנֵי בְנֵה וּבֵן בְּנֵה אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתִי בְּמִצְרִים וּגו' וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי ה' (י ב)

פירש מרן התולדות אדם זי"ע, על הפסוק 'ולמען תספר באזני בנך ובן בנך' ומסיים 'וידעתם כי אני ה'', שעל ידי חינוך ולימוד הבנים גם האבות בעצמם יתעלו מעלה מעלה בידיעת ה'. כי ענין הידיעה רומז למידת הטהרה, וכפי חינוך הבנים לעבודת ה' זוכים לתוספת טהרה המקרבת את האדם לידיעת ה', ובכך המחנך בנוי ומגדלם כראוי זוכה שיכנסו הדברים גם בלבו, ויוסיף גם הוא להתעלות בעבודת ה'.

וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם. (יב כו)

בשיחת קודש שאמר מרן החלקת יהושע יהושע זי"ע שנה אחת בפסח, ביאר בשאלת הרשע "מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו, לפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר". אפשר לרמז, שהנה הפורקי עול בימינו טוענים 'מה העבודה הזאת לכם', שכל מה שאתם עושים ועובדים את הקדוש ברוך כוונתכם רק 'לכם', להתפאר עם זה, ולעשות לכם כל אחד שררה, ולהיות נפרדים זה מזה. ואין כלל אהבת רעים בין יראי ה'. ובזה הם מסיתים ומדיחים את ישראל מה' ומתורתו, שאומרים שאצלם יש אהבת רעים ואחדות.

אבל באמת אינו כן, דאצלם אי אפשר שיהיה כלל אהבת רעים באמת. ואם רואים אצלם איזה ענין של אחדות אינו רק בחיצוניות, ולא בפנימיות. כי אהבת רעים יתכן להיות רק אצל אנשי יראי ה', שזוהי אהבה פנימית באמת. כמו שפירשו הפסוק "למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך", דהיינו: דרק אצל יראי ה' יכול להיות שלום ורעות. וכו'.

וזה מרמז מאמר בעל ההגדה "לפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר". דבטענתם כנגדנו הם כופרים בעיקר. וכידוע כל הפוסל במומו פוסל, ועל ידי זה הם מוציאים עצמם מן הכלל של "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה" - שזה הכלל הוא רק אצל יראי ועבדי השם יתברך. מה שאין כן אצלם. (מבוא להגדש"פ חלק"י עמ' 10)

וְה' נִתֵּן אֶת חַן הַעֵם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וַיִּשְׁאַלּוּם וַיַּנְצִלוּ אֶת מִצְרַיִם. (יב לו)

השי"ת הבטיח לאברהם אבינו בבית בין הבתרים (בראשית טו יד) "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", ומפרש מרן הדברי בינה מביאלא זי"ע מדוע היתה הבטחה זאת, עד שכמעט שהכריחו את בני ישראל שיהיה להם רכוש גדול, כמבואר בגמ' ברכות (ט): "וישאלום - אמר רבי אמי: מלמד שהשאלום בעל כרחם". ומפרש הדברי בינה דטעם הצורך ביציאתם ברכוש גדול הוא משום שהשי"ת רצה שבני ישראל ירצו לצאת ממצרים ומהגלות אפילו כשטוב להם ויש להם רכוש גדול ולא רק ירצו לצאת מהגלות בזמן שהם בצרות וקושי השיעבוד. ודו"ק.

וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת. (יב ו)

בספה"ק ויאמר משה למרן הרה"ק רבי משה יחיאל אלימלך מלברטוב הי"ד זי"ע: כתב וזל"ק: 'והיה לכם למשמרת', אין והיה אלא שמחה, ועלה ברעיוני רמז בזה: שהשמחה הוא שומר להאדם מכל רע, כי ע"י שהאדם שמח לא ישלוט עליו שום רע ח"ו, וזה והיה היינו שמחה - לכם למשמרת. (בא אות קנה)

